

Motion till riksdagen 2024/25:141

av **Ulrika Westerlund m.fl. (MP)**

med anledning av prop. 2023/24:158 Ändrad åldersgräns för avgiftsfri tandvård

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår proposition 2023/24:158 Ändrad åldersgräns för avgiftsfri tandvård.

Motivering

Tandvård är dyrt. I dagsläget kan unga personer upp till 23 år få tandvård utan kostnad. Det var en reform som Miljöpartiet var med om att införa 2019 när vi ingick i regering. Tanken bakom reformen var att förlänga perioden för kostnadsfri tandvård för unga, säkerställa att unga med ofta dålig ekonomi inte ska skjuta upp behov av tandvård och bidra till att få in en vana av att gå till tandläkaren även fortsättningsvis. Det har också lett till att fler unga än tidigare har gått till tandläkaren. De har inte uteblivit på grund av kostnadsskäl. Veronica Palm, som ledde utredningen om jämlik tandhälsa och överlämnade sitt betänkande¹ i mars 2021, föreslog att ta bort kostnadsfri tandvård för unga mellan 20 och 23 år, men förslaget ingick som en del i en större reform för mer lättillgänglig tandvård till mindre kostnad för hela befolkningen. I den helhetliga lösningen håller vi med om att det fanns en poäng, men vi vänder oss mot att göra det som enskild förändring här och nu. I Veronica Palms utredning ingick också frågan om modell för högkostnadsskydd i tandvården, en fråga som ytterligare behöver fördjupas.

När nu regeringen vill ta bort avgiftsfri tandvård för unga vuxna mellan 20 och 23 år motiveras det bl.a. med att en utredare har tillsatts som ska föreslå hur tandvårdens högkostnadsskydd kan stärkas för att mer likna högkostnadsskyddet i övrig vård där äldres behov är i fokus. Men man väljer alltså att ta bort dagens stöd till unga vuxna utan att något annat system finns på plats. Stödet till unga ska tas bort redan den 1 januari 2025.

¹ När behovet får styra – ett tandvårdssystem för en mer jämlik tandhälsa (SOU 2021:8).

Nyligen har regeringen uttalat att den tänker införa det system med högkostnads-skydd med inriktning på äldres munhälsa som nu utreds och att man kommer att avsätta medel till det från 2026. Detta tycker Miljöpartiet låter positivt. Men än är det oklart hur utformningen är tänkt, vad remissinstanserna kommer att säga och hur det slutliga förslaget blir. Vad som däremot är klart är att regeringen fram till dess sparar in 450 miljoner kronor per år genom att unga upp till 23 får en klart dyrare tandvård.

Miljöpartiet anser att sänkningen av åldersgränsen inte ska göras. Det finns ett flertal problem i tandvården i dag, men att ta bort detta skydd för unga vuxna anser vi inte är rätt sätt, och det finns ännu inget nytt system på plats som motiverar det. Regeringen argumenterar att gruppen unga vuxna mellan 20 och 23 år ska bli berättigad till dubbelt tandvårdsbidrag per år, dvs. 600 kronor i allmänt tandvårdsbidrag. Men det är ett otydligt och rörigt system som de flesta inte känner till och som vi inte tror kommer att göra någon större skillnad. Det kommer fortfarande att vara dyrt att gå till tandläkaren, och fler kommer att vänta längre innan de gör det.

Vi noterar också att Funktionsrätt Sverige lyfter att många unga över 20 år har dålig ekonomi, och det finns risk att de därmed ej kommer att söka tandvård trots behov. Det kan påverka tandhälsan framöver och även leda till beteendeförändringar. Inspektionen för socialförsäkringen efterlyser mer empirisk evidens kring de långsiktiga effekterna av avgiftsfri tandvård för de berörda grupperna, vad gäller både tandhälsa och kontakt med tandvården. Vi beklagar det beslut som regeringen har fattat och föreslår riksdagen att avslå det.

Ulrika Westerlund (MP)

Janine Alm Ericson (MP)

Märta Stenevi (MP)

Leila Ali Elmi (MP)